

операціям (ІПСО) та системній дезінформації противника. Чітке використання україномовного контенту військовими руйнує міфи російської пропаганди про «єдність народів» та «внутрішні конфлікти», демонструючи світові суб'єктність та ментальну незалежність українського воїнства. Військовослужбовці стають представниками живої мови, живої традиції, яка розвивається всупереч намаганням її знищити.

В умовах повномасштабної війни функціонування української мови у ЗСУ набуває статусу стратегічного оборонного ресурсу, що гарантує комплексний захист держави на фізичному і конгитивному рівнях.

Список використаних джерел

1. Гончарова М. Роль мови у формуванні різновидів ідентичностей. *Мова і суспільство*. 2015. Вип. 6. 164 с.
2. Компанцева Л. Військова термінологія як чинник формування сучасного українського медіадискурсу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика»*. 2025. Т. 36 (75). № 4. ч. 1. 311 с.

ДОБРОНОСОВА Юлія Дмитрівна,
доцент кафедри філософії та педагогіки
Національного транспортного
університету, кандидат філософських
наук, доцент

ІНТЕРСУБ'ЄКТИВНІ ЗАСАДИ ІСНУВАННЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ЕКЗИСТЕНЦІЙНА СТІЙКІСТЬ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Одним із актуальних напрямів наукових пошуків сучасної української гуманітаристики є осмислення джерел екзистенційної стійкості українців на нинішньому етапі російсько-української війни. Сьогодні цінність має активізація діалогу між філософами, істориками, психологами і соціологами, в горизонті якого по-новому може бути представлено пізнання українського життєсвіту. Особливості розгортання воєнних дій з 24 лютого 2022 року засвідчують екзистенційний характер російсько-української війни, адже мішенню агресії є не лише існування української держави, але й існування української ідентичності. Мета нашого розгляду – виявлення зв'язку між інтерсуб'єктивними засадами існування української ідентичності та екзистенційною стійкістю українців під час війни. Дослідження передбачає рух у річищі пошуків українською філософією нової мови філософування, співмірної з реаліями сьогодення, та пов'язане з нашими попередніми працями, присвяченими осмисленню антропологічних аспектів війни [1; 2].

За словами Надії Корабльової і Ганни Чміль [3], на нинішньому етапі російсько-українська війна постає як історичний розрив, проте в горизонті загроженого українського життєсвіту через екзистенційну травму можлива консолідація українства як спільноти. Це спостереження відкриває перспективу розуміння того, що пізнання інтерсуб'єктивної природи українського життєсвіту спроможне стати ключем до виявлення джерел екзистенційної стійкості українців у теперішньому і майбутньому. Нам близька дослідницька перспектива Євгена Бистрицького [4, с. 164–165], який наполягає на тому, що осмислення специфіки російсько-української війни потребує не лише розгляду культури як антропологічного поняття, що позначає спосіб життя певного народу, але й переходу до екзистенційного її розуміння, для розкриття суті якого буде важливе поняття *світу культури* та усвідомлення того, що сенс культурного життя означає культурне розуміння або переживання ідентичності, а буття в світі культури постає як *буття-можливість*. Порівнюючи екзистенціальний та універсалістський підходи до філософського пізнання колективного способу буття людей, дослідник наголошує на релевантності першого до розуміння характеру російсько-української війни. На його думку, залученість людини до певної спільноти включає часові виміри, тож і турбота про існування певної спільноти в майбутньому означає її особливу екзистенційну налаштованість. Отже, існує подвійний зв'язок між усвідомленням себе і розумінням того, ким Ми є, та переживанням темпоральності в єдності минулого, теперішнього і майбутнього. Варто погодитися з Євгеном Бистрицьким, що турбота про світ своєї культури в часи її загроженості творить основу реального проектування майбутнього, що почасти залежить від успадкованої спадщини як колективно визнаного блага, тому екзистенційні можливості виступають як можливості забезпечити бажане майбутнє та уникнути майбутнього небажаного. Цей момент увиразнює значення інтерсуб'єктивних чинників у темпоральних переживаннях окремих індивідів та роль переживання цілісної темпоральності з єдністю модусів минулого, теперішнього і майбутнього у їх самоідентифікації себе як українців. Вочевидь українська ідентичність для конкретної особи передбачає не лише зв'язок із минулим і теперішнім в межах певного Ми, але й проектування свого майбутнього як майбутнього у спільноті, відтак і прагнення її збереження.

Євген Бистрицький [4, с. 158–160] застосовує загальні визначення аналітики *Dasein* до досвіду переживання ідентичності як належності до певного Ми, і так увиразнює зв'язок між усвідомленням скінченності спільноти за умов загрози її існуванню та переживанням буттєвої належності до неї. Сьогодні це має виняткове значення для української ідентичності, адже екзистенційне розуміння *буття в культурі* містить в собі розуміння виняткової цінності *співбуття з Іншими*. Усвідомлення цього виводить нас на розуміння смислу темпоральної складової у переживанні належності до певного Ми, що передбачає переживання теперішнього у співвіднесенні з минулим і майбутнім та уможливорює проєктивний потенціал екзистенції,

котрий може бути розкритий в інтерсуб'єктивному, а в термінах Томаса Ренча інтерекзистенціальному [5, с. 34–40], вимірі. Вибір життєвого напрямку спрямовує існування особи в світі і передбачає темпоральні переживання, характерні для тих, хто належить із нею до одного світу культури. Цінність *інтерекзистенціального співбуття* з тими, хто має зі мною одну ідентичність, розкриває специфіку кростемпоральної єдності Ми, умовою існування якої є первинна інтерсуб'єктивність життєсвіту. Тут незайве згадати про поняття Ти-настанови та Ми-зв'язку, запропоновані Альфредом Шюцем [6, с. 74–78] для опису первинної інтерсуб'єктивності життєсвіту, що постає не як сума досвідів конкретних індивідів, а як світ їх *спільного досвіду*. Вочевидь *інтерсуб'єктивність досвіду часів війни* є одним із чинників, що сприяють єдності в рамках Ми української ідентичності, та може стати джерелом екзистенційної стійкості українців. Водночас ми маємо врахувати існування відмінностей в безпосередності досвіду інших, серед яких присутні близькі і цінні інші (безпосередня Ти-Настанова та Ми-зв'язок) та українці-сучасники, до яких належать не лише люди з минулих Ми-зв'язків, що можуть бути відтворені, або ті, про особисте існування яких особа знає і з якими може зустрітися, але й ті, про існування кого вона знає «взагалі», або ті, хто до певного часу є для неї анонімами, у стосунках із якими проявлятимуться прикмети Ви-настанови. Ще більш позначеними типізацією будуть стосунки з попередніми поколіннями, проте екзистенційний зв'язок із ними в межах інтерсуб'єктивності життєсвіту може бути виразним через зв'язок із цінними іншими, з якими особа перебуває у Ми-зв'язку. І тут значення матиме позитивна налаштованість особи на збереження і відтворення кростемпоральної єдності в межах спільного світу української культури. Таким чином екзистенційна стійкість українців сьогодні навряд чи є можливою без увиразнення інтерсуб'єктивності на рівні їх спільного досвіду, коли на перший план виходить те, що окремі суб'єкти в межах певної ідентичності не є можливими без попередніх комунікативних життєвих форм, адже «ми стаємо і є людьми лише у попередньо комунікативно влаштованому світі» [5, с. 34]. Априорна інтерсуб'єктивність української ідентичності передбачає існування характерних для українського життєсвіту інтерекзистенціалів або комунікативних життєвих форм, котрі можуть бути підґрунтям для конкретних проявів екзистенційної стійкості українців у часи війни, тому їх філософський аналіз ми плануємо представити в наших майбутніх дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Доброносова Ю. Специфіка ціннісної самореалізації особистості в умовах війни. *Аксіологічні пріоритети українців під час війни: філософські, освітні та соціально-психологічні аспекти*. Київ : Видавництво «Світ знань», 2025. С. 78–102. DOI: <https://doi.org/10.33744/978-966-774-233-1-2025-4>
2. Доброносова Ю. Д. Горизонт майбутнього та екзистенціал надії в умовах війни. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2024. № 47. С. 26–31. DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v047.2024.5>

3. Корабльова Н., Чміль Г. Реальність війни: діагностика філософського інструментарію її аналізу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. 2022. Вип. 66. С. 6–18. DOI: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-202>

4. Пролеєв С. В., Бистрицький Є. К., Зимовець Р. В., Кобець Р. В. Інший та чужість у глобальному світі: колективна монографія. Київ: Інститут філософії НАН України, 2024. 372 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1xZ7fWrtXVA61hY8N_fAjLmWHF2g9KEJn/view

5. Ренч Т. Конституція моральності. Трансцендентальна антропологія і практична філософія. Пер. з нім. В. Приходька. Київ: Дух і Літера, 2010. 348 с.

6. Шюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. Пер. з нім. В. Кебуладзе. Київ: Український Центр духовної культури, 2004. 560 с.

ДОВГАНИЧ Василь Антонович,
старший оперуповноважений
в особливо важливих справах Третього
оперативного відділу Територіального
управління Державного бюро
розслідування, полковник ДБР,
кандидат юридичних наук

АНТИКОРУПЦІЙНА ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Корупція в Україні продовжує залишатися системним бар'єром для становлення правової держави та повноцінної інтеграції до європейського правового простору. Попри інституційні зусилля держави, розбудову антикорупційної інфраструктури й оновлення регуляторних підходів, суспільна толерантність до корупційних практик зберігає відчутну стійкість, що засвідчує переважно культурно-нормативний характер проблеми. У цьому сенсі корупція постає не тільки як сукупність правопорушень, а як соціально-психологічний феномен, пов'язаний із деформаціями правосвідомості, дефіцитом довіри до інститутів і практикою «нормалізації» неформальних способів досягнення результату. Відтак, антикорупційна політика має розглядатися ширше, ніж інструменти контролю та покарання: вона повинна включати комплекс механізмів трансформації правової культури громадян, зміцнення ціннісної поваги до права та формування стійкої «нульової толерантності» до корупції.

Правова культура як інтегративна характеристика суспільного правового життя охоплює когнітивний компонент (знання про право та механізми його реалізації), аксіологічний (ціннісне ставлення до права, справедливості,